

‘HOUD HET SIMPEL,
EN GOD ZAL JE NIET VERLATEN’
LEVEN EN LEER VAN H. LEO VAN
OPTINA EN H. THEODORUS VAN
NEAMT

Serge Jumati

Gozalov Books
Den Haag

© Gozalov Books, Den Haag, 2024

E-mail: g.kochi27@gmail.com

Website: www.hetsmallepad.nl

Mobiel: +31(6)14988056

ISBN: 978-90-79889-82-2; 9789079889822

De Nederlandse vertaling van een Russisch boek

‘Преподобный Лев Оптинский’ door Serge Jumati.

Redactie: Elise Simonis

Vertaler: Elise Simonis

Correcties: Guram Kochi

Illustraties: Natali Komarovskaya

Kaftafbeelding: een tekening van Natali Komarovskaya
"Heilige Leo"

Design: Guram Kochi

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden
verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk,
fotokopie, microfilm of op welke wijze ook worden opgeslagen in een
geautomatiseerd gegevensbestand zonder voorafgaande schriftelijke
toestemming van de uitgever.

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord van de uitgever	4
1. De herleving van het Optina klooster.....	6
2. Onlesbare geestelijke dorst	13
3. Leo, abt van het Beloberezhsky klooster en Theodorus, geestelijk mentor	20
4. Schemamonnik Theodorus, mentor en leraar van vader Leo.....	23
5. Conflicten in het Valaam klooster	31
6. Een kloosterschool in het Svirsky klooster.....	40
7. Geestelijk mentor van het Optina klooster	49
8. Het stichten van de skite.....	51
9. Werkdagen in de skite.....	65
10. Vijandige gezindheid jegens vader Leo van de kant van sommige leken en monniken in Optina	75
11. Leven en leer van vader Leo	91
12. Herinneringen van zijn geestelijke kinderen aan vader Leo.....	103
13. De laatste dagen van vader Leo.....	113

VOORWOORD VAN DE UITGEVER

Dit is een levensbeschrijving van twee geestelijke mentors in de oosterse Christelijke traditie, H. Leo van Optina (Nagolkin) en H. Theodorus van Neamt (Polzikov). H. Theodorus was een leerling van H. Paisios (Velichkovsky). H. Paisios voerde in verscheidene kloosters op Athos en in Roemenië, waar hij abt was, opnieuw het beoefenen in van het onophoudelijk gebed tot Jezus Christus dat bekend staat onder de naam "Jezusgebed" en dat hij had ontdekt in de geschriften van de oudste Christelijke asceten.

Aan het eind van de 18e, begin 19e eeuw, voerden H. Leo en H. Theodorus onder de monniken in Optina en verscheidene andere mannen- zowel als vrouwenkloosters de lering in van het innerlijk gebed en van openheid over het innerlijk leven, waarbij de monnik/non bij de geestelijke mentor zijn/haar gedachten in het kader van het streven naar God opbiecht. Innerlijk gebed, opbiechten van de gedachten en vermaningen van een geestelijke mentor door middel van leersituaties, naast andere methoden om de ziel te zuiveren en te verheffen om ontvankelijk te worden voor de Heilige Geest, waren in die tijd vrijwel in vergetelheid geraakt. In het leven van geestelijken werd de nadruk gelegd op gehoorzaamheid aan de hogergeplaatsten in de hiërarchie, het nauwkeurig opvolgen van kerkelijke en liturgische regels en boetedoening. De innerlijke kern van de monniken en nonnen bleef hiermee vaak onaangeroerd; zij konden hun hart niet openen voor het Evangelie.

H. Leo en H. Theodorus kregen vijandigheid te verduren van een aantal kerkvoogden, monniken en nonnen die de noodzaak van innerlijk werk op de weg naar God niet inzagen. Daartegen boden zij weerstand; krachtig, maar

tegelijk ook vol liefde voor de medemens, en zij brachten het geestelijk mentorschap zowel onder de Oosters Orthodox-Christelijke geestelijkheid als onder leken op-nieuw tot leven.

Marijcke Tooneman
Den Haag, september 2022

HOOFDSTUK 1. DE HERLEVING VAN HET OPTINA KLOOSTER

Het was 1797. Een rijzige gestalte liep ootmoedig door de poort van het klooster van de Presentatie in de Tempel in Optina. De ogen van de man verraadden een buitengewone geest en een aangeboren scherpzinnigheid. Zijn naam was Leonid Danilovich Nagolkin, en hij was 29 jaar oud.

Het was niet zomaar nieuwsgierigheid of armoede die Leonid naar dit vervallen klooster had geleid, maar de vlam van het vurige gebed dat brandde in zijn hart.

Tot die tijd had Leonid gewoond en gewerkt in de stad Bolhov, in de provincie Orlov. Hij had wel een schoolopleiding genoten, maar was niet bemiddeld, dus begon hij als winkelbediende in de zaak van winkelier Sokolnikov en ging hennep en hennepolie verkopen.

Dankzij zijn intelligentie, zijn scherpe geest, zijn eerlijkheid en getrouwe toewijding aan de zaak van zijn werkgever, namen zijn verkopen een hoge vlucht. Het kapitaal van de koopman groeide, hun handel breidde zich uit en Leo had het genoeg te kunnen reizen naar verschillende steden in de provincie en in Rusland en in aanraking te komen met mensen uit verschillende maatschappelijke geledingen. Het kwam heel zelden voor dat iemand van de kooplieden in Bolhov buiten het district reisde om hennep te verkopen, maar hij legde contact met handelaren in St. Petersburg aan wie hij ook goederen verkocht. Hiervoor moest hij vaak reizen naar de stad Sukhinich in de provincie Kaluga.

Zijn uitstekende geheugen maakte hem tot een voortreffelijke causeur. Sommige van zijn gesprekspartners hielden hem voor vlootofficier, anderen voor iemand uit het ge-

volg van een of andere edelman, nog weer anderen meenden dat hij een industrieel was, zo gemakkelijk sprak hij over mensen met zulke levens en beroepen. Door steeds onderweg te zijn en met mensen te communiceren, verwierf Leonid veel mensenkennis en deed hij veel ervaring op.

Kortom, de meester groeide in financieel, en Leonid in geestelijk opzicht. Zelfs een lichamelijke kwetsuur die hij opliep tijdens zijn zakenreizen kon hem niet weerhouden van zijn definitieve stap. Heel weinig mensen wisten dat er in het hart van de succesvolle verkoper, aan wie de baas van plan was zijn dochter ten huwelijk te schenken, de vonk schitterde van de liefde voor God. Dit vonkje van liefde had God hem gegeven. Zachtjes en in het verborgene beschermde het hem met gebeden tegen de stormen van passies die leiden tot de hoogtepunten van het aardse leven. Daarom zag hij af van dit wereldse geluk en stapte hij over de drempel van het heilige klooster.

Terug naar het begin van het verhaal. Het was geen nieuwsgierigheid, noch armoede, die Leo had geleid naar dit vervallen klooster, maar de wens om de kloostergelofte af te leggen.

Leonid had zelfs niet het minste vermoeden dat nog maar twee jaar eerder het klooster op het punt had gestaan te verdwijnen, dat in 1724 het verarmde klooster per decreet van de synode was opgeheven en was toegevoegd aan het klooster van de Transfiguratie in Belyovski. Dat de hekken van het klooster, de gebouwen, de boerderij, en het hele kerkinterieur gedemonteerd waren en naar Belyov waren overgebracht. Dat alleen dankzij de weldoeners van het klooster, met name de adellijke Shepelyov, men erin was geslaagd het klooster te redden van de totale verwaarlozing en vernietiging.

Wij laten nu Leonid even binnen de kloostermuren en zullen trachten het leven en de wedergeboorte van het Optina klooster van destijds te beschrijven.

In 1795 kwam de stad Kozelsk, en daarmee ook Optina onder de jurisdictie van de Moskouse kerkprovincie. De metropoliet¹ van Moskou en Kaluga, Plato, maakte een rondreis om de kloosters en kerken van het diocees in ogenschouw te nemen. Toen hij in het gebied van Kaluga was, zag hij aan de overzijde van de rivier de Zhizdra een klein stenen kerkje, met een blauwe koepel bezaaid met gouden sterren, achter een zwart uitgeslagen pallisade. Het was de kerk van de Presentatie in de Tempel. Niet ver daar vandaan stonden een paar vervallen houten bouwsels - cellen, huishoudvertrekken... Het arme klooster met drie bejaarde monniken (een van hen blind) bood amper gelegenheid om een leven van gebed in stand te houden. Alles was armetierig, grijs en vreugdeloos. Hij werd aangegrepen door pijn in zijn hart en tranen welden op. "Laat er hier een klooster komen", fluisterde zijn mond, geïnspireerd door de Heilige Geest. Lange tijd stond hij daar met een bedroefd hart en zijn besluit nam steeds vastere vorm aan.

Toen de metropoliet terug was in Moskou, nodigde hij de abt van het Peshnoshky klooster, archimandriet² Makarios uit, en gaf hem de opdracht het Optina klooster te bezoeken, het nieuw leven in te blazen en op orde te brengen. Vader Makarios stelde de priester-monnik Joseph aan als toezichthouder. Maar na een jaar daar als abt te hebben doorgebracht legde vader Joseph vanwege

1 Metropoliet is in de Katholieke Kerk, oosters-orthodoxe kerken en oosterse kerk de titel van een kerkvader die aan het hoofd staat van een kerkprovincie of metropool. Oorspronkelijk was de titel gereserveerd voor bisschoppen die zetelden in een provinciehoofdstad of metropool.

2 Een archimandriet (Grieks: ἀρχιμανδρίτης; archimandritis) is in het Oosters christendom de benaming voor de overste van een klooster of van een groep kloosters (aartsabt). Het is ook een eretitel voor niet in een klooster levende priestermonniken. Bisschoppen worden meestal verkozen uit de archimandrieten.

ziekte deze functie neer. Metropoliet Plato richtte zich ten tweede male tot vader Makarios: “Kies uit uw broeders iemand die in staat is deze taak te vervullen, Optina moet weer tot leven worden gebracht en een kloostergemeenschap worden met een strenge levensregel.” Vader Makarios zei: “Maar zo iemand heb ik niet, uwe eminentie. Of moet ik u soms Abraham de tuinman geven?” Dit leek Zijne Eminentie een eigenaardige uitlating van vader Makarios en dat maakte dat hij die tuinman wel wilde ontmoeten. Vader Abraham moest naar Moskou komen. Uit nederigheid bracht vader Abraham allerlei argumenten naar voren om maar geen overste te hoeven worden: “... en ik ben niet gezond, en deze opdracht is veel te zwaar voor mij...”. Maar wat vader Abraham ook aanvoerde, de metropoliet was onvermurwbaar: “Je bent niet oud, en God zal je kracht geven. Buig voor het onvermijdelijke en ga het dienstwerk verrichten dat ik je heb toegewezen.” En ook de mentoren Samuel Golutsvensky en Johan Peshnoshky zeiden tegen hem dat dit de roep van God was, en... vader Abraham vertrok naar Optina.

Hij trof het klooster aan in een staat van uiterste troosteloosheid. “Er was niet eens een handdoek voor de priester om tijdens de mis zijn handen af te vegen”, zei vader Abraham, “en er was niets om de ellende en de armoede te verlichten. Ik kon alleen maar huilen en bidden, bidden en huilen.” En ook de plaatselijke inwoners van Kozelsk, militairen en boeren, veroorzaakten veel problemen voor het klooster. Met een bezwaard hart ging de overste naar zijn geestelijke mentor Makarios in Pehnosh om hem te smeken hem van deze verpletterende last te verlossen. Maar vader Makarios herinnerde zich het verzoek aan hem van zijne eminentie Plato om Optina niet in de problemen te laten zitten, dus liet hij zijn paarden voor de wagen spannen en reed naar een hem bekende landeigenaar met medeneming van vader Abraham.

“Zij”, herinnerde vader Abraham zich, “voorzagen mij in korte tijd van al het nodige, zodat ik met twee karrevrach-

ten aan goederen terugkwam. Toen we terugkeerden na het afleveren van de vracht, vroeg mijn mentor mij om samen met hem de mis op te dragen en na de mis en de gezamenlijke maaltijd richtte hij zich plotseling tot de aanwezigen met deze woorden: “Vaders en broeders! Allen die met vader Abraham mee willen om het klooster op te bouwen dat hem is toevertrouwd, zal ik niet alleen geen strobreed in de weg leggen, maar met liefde zegenen om mee te helpen aan deze goede zaak.” Verscheidene monniken en werklieden meldden zich vrijwillig aan om naar Optina te gaan. Tenslotte waren er twaalf man in totaal.

Over de overtredingen begaan door de plaatselijke bevolking tegen het klooster, schreef vader Abraham een brief aan metropoliet Plato in de hoop dat deze de overtreders voor het gerecht zou dagen:

“Zij stelen hout, ze vissen zonder toestemming in de wateren van het klooster, ze kappen kreupelhout dat het klooster zelf nodig heeft, ze komen 's nachts het beste gras maaien in de weiden van het klooster. Op 7 mei namen ze een tweetal paarden van het klooster mee en alhoewel de dieven gepakt werden, helpen de autoriteiten van Kozelsk het klooster in het geheel niet: ze beschermen die dieven. Opnieuw, in mei, tijdens de verdeling van de weiden van de inwoners ten behoeve van de cavalerie, wezen de autoriteiten van Kozelsk ook de kloosterweiden toe. In de winter rijden ze door het kloosterbos waar vele bomen werden omgehakt, en dat ook nog vlakbij het klooster zelf. In de zomer lopen ze over onze bospercelen en zingen zo hard dat je het tijdens de heilige eredienst in de kerk kunt horen. Wij denken dat dit de reden is waarom de vorige vader overste, vader Joseph, is afgetreden. Niet vanwege lichamelijke ziekte, maar vanwege de emotionele problemen die deze onrust met zich meebrengt. Hierom hebben vele van de novicen het klooster verlaten, terwijl anderen van plan zijn om weg te gaan, en mede

hierdoor kan dit klooster niet naar behoren op orde worden gebracht.” Onder de petitie stonden de handtekeningen van hegumen³ Athanasius, de monniken Parfenius en Ignatius, de novicen Maxim, Gabriël, Michaël, Onesimus, Yevstigney en Mattheus.

Pas toen landvoogd Obleouhov op verzoek van metropoliet Plato een richtlijn uitvaardigde kwam er een eind aan de plaatselijke wetteloosheid.

Metropoliet Plato troostte de ondertekenaars met de volgende uitspraak in antwoord op hun petitie: “Het heilige monastieke leven schrijft voor al deze tegenslagen ofwel af te wenden of met geduld te boven te komen, en God zal bij het zien van hun geduld Zijn dienaren onzichtbaar beschermen.”

Het aantal monniken begon snel toe te nemen. Vader Makarios steunde en begeleidde vader Abraham.’

“In de allereerste plaats wil ik u vragen alle broeders gelijkelijk lief te hebben. Degenen die u beoogt tot monnik te wijden, stel hen eerst op proef. Vraag hen dan ten overstaan van God of hun gelofte zich te verbinden met u en het klooster onwrikbaar is, of zij het klooster niet zullen verlaten zonder uw toestemming te vragen. En geef hen pas dan de wijding. Als u ziet dat zij dit slechts in formele zin verlangen, is het ’t beste hen niet aan te nemen. Voor elk zult u zich tegenover God moeten verantwoorden. Hoe minder broeders, hoe minder er ook leed en verwarring zal zijn. Moge God u en vader Pimen geestelijke liefde en een zuiver geweten jegens elkander schenken, dan zal er ook vrede heersen in de broederschap.” Aldus schreef vader Makarius aan vader Abraham.

3 De hegoumen, hegumenos, igumen of ihumen is de titel voor het hoofd van een klooster van de oosters-orthodoxe kerken of oosters-katholieke kerken. Het woord komt van het Grieks (hēgoumenos, ἡγούμενος) en betekent: degene die de leiding heeft.

Een voorbeeldige interne orde vestigde zich in het klooster, de broeders verdroegen armoede met christelijke zelfverloochening, vroom vertrouwen in God en arbeidzame gehoorzaamheid.

HOOFDSTUK 2. ONLESBARE GEESTELIJKE DORST

“Laat mij toe in het klooster, vader”. Met deze woorden wendde Leonid zich tot de abt, vader overste Abraham. Vader Abraham keek aandachtig naar de jongeman die voor hem stond. Hoe zou hij iemand met een blakende gezondheid, goed opgeleid, met een scherpzinnig en nederig voorkomen niet kunnen toelaten? Leonid verbleef twee jaar in het Optina klooster als novice. Twee jaren van werk dat het uiterste vergde van zijn lichamelijk krachten, in nederigheid en gebed.

De neef van koopman Sokolnikov bij wie Leonid als winkelbediende had gewerkt, Maxim Sokolnikov, kwam naar het klooster om samen met Leonid novice te worden. Maxim deed in kracht niet onder voor Leonid. De twee deden de broeders en de vader overste voortdurend versted stand van hun prestaties en zorgden eveneens voor aanzienlijke reserves in de lege schatkist van het klooster. Een dringende klus was het verbinden van twee klooster-vijvers met een kanaal, en dat moest in één dag gebeuren. Om het kanaal in een dag te graven zouden ze twintig man moeten inhuren, hen voorzien van gereedschappen, tijdens de dag te eten geven, en ook nog voor het werk betalen. Leonid en Maxim keken elkaar aan, en verklaarden ten overstaan van iedereen: wij doen dat wel, binnen een dag is het klaar. En tot ieders verrassing klaarden ze de klus inderdaad zoals ze beweerd hadden, en hun beloning was 15 pond brood. Met soortgelijke werkzaamheden verstreken er twee jaren.

Natuurlijk werd in het klooster, onder voortdurend toezicht van vader Abraham, de dagelijkse liturgische cyclus nauwgezet doorlopen. Maar, zoals vader Abraham

aan tsaar Alexander Pavlovich schreef: “De erediens- ten worden in zeer behoeftige omstandigheden opgedragen, en dat gaat de kerkgangers merkbaar aan het hart.” Het klooster verkeerde in een slechte staat van onderhoud, dus de hoeveelheid zwaar lichamelijk werk was zeer groot, hetgeen alle lichamelijk kracht opeiste. Het leed geen twijfel dat vader Abraham de genadegave van de Heilige Geest had. Anders zou het onmogelijk te verklaren zijn hoe hij in 19 jaar tijd projecten tot stand bracht die normaal gesproken een eeuw zouden vergen. Hij zag kans het klooster te redden van de sloop, het monastieke leven te organiseren volgens de cenobitische⁴ regel, de bouw van de drie verdiepingen tellende klokkentoren en de stenen cellen voor de broeders aan weerszijden daarvan te voltooien, een stenen refter met een houten entresol, en eenzelfde soort gebouw voor de pastorie te bouwen. Er werden vele gebouwen opgetrokken, ook de stenen Kazan kathedraal. Een edelman die in Optina woonde, Alexey Tatischev, legde tussen de gebouwen een prachtige tuin aan met fruitbomen en bloemen. Vader Abraham slaagde er ook in het aantal monniken in het klooster uit te breiden van zeven naar dertig. Naast de monniken waren er vele werklieden in het klooster.

Als je geplaagd wordt door dorst, drink je een glas water. Als je honger hebt eet je. Maar wat doe je als je gekweld wordt door geestelijke dorst en honger? Als je eenmaal de zoetheid van het gebed hebt geproefd, de gelukzaligheid van God’s aanwezigheid in je hart hebt ervaren, dan heb je voortdurend honger, dan ga je voortdurend op zoek naar verzadiging. Zijn hunkering naar het leren leiden van een geestelijk leven dwong Leonid ertoe zich te wenden tot vader Abraham met het verzoek hem over te plaatsen naar het Beloberezhsky klooster. Een destijds bekende asceet was daar de abt: geestelijk mentor Basili-

4 Een gemeenschappelijke beoefening van ascese. Het berust op het evangelie: het streven naar volmaaktheid op grond van dé evangelische raden.

us (Kishkin), die lange tijd op de berg Athos had vertoefd samen met de leerlingen van de eerbiedwaardige Paisios (Velichkovsky). Leonid ontving de zegen om over te stappen en in 1799 ging hij naar het Beloberezhsky klooster. Zoals een ontkiemend zaadje zich een weg naar de zon baant door een dikke laag aarde heen, zo baande ook de ziel van Leonid zich een weg naar het licht van God door middel van werken van gehoorzaamheid en nederigheid. Door de inspanningen van vader Basilius en zijn leerlingen was het monastieke leven hier ook op gang gebracht. De nachtwake werd hier naar behoren uitgevoerd, deze duurde minstens zeven uur. Vader Basilius was een man van het innerlijk werk, hij had het gebed van het hart bestudeerd. Daarvoor ging hij na het kerkelijke avondritueel het bos in, waar hij een cel had. Daar sprak hij in stilte met de Ene God, en als de nacht viel, kwam hij terug naar het klooster.

Het stichten van vrede en harmonie onder de broeders was zijn voornaamste zorg, en waar vrede en harmonie is, daar is ook Christus. Wat betreft de werken van gehoorzaamheid: daarin spaarde hij de broeders niet. En het kwam vaak voor dat adellijke broeders de last van het zware werk met meer lijdzaamheid droegen dan degenen die gewend waren aan lichamelijke arbeid. Vader Basilius hield zelf van lichamelijk werk en wist het naar waarde te schatten.

Soms gebeurde het dat de broeders hun cel niet afsloten als ze naar buiten gingen om te maaien. In zulke gevallen ging Basilius langs om te zien wie waar mee bezig was en wie wat nodig had. Tijdens zo'n bezoekje liet hij soms iets vertroostends achter: een broodje, koekjes, een kam, en andere benodigdheden. En als een cel vuil was, er rommel lag, maakte hij schoon en haalde de bezem erdoor, maar na afloop verklaarde hij wel dat de cel van een monnik schoon en netjes behoort zijn, en dat "uw beschermengel uw werk op prijs stelt". Maar bovenal raadde hij aan om te

trachten Godvrezend in de cel te leven, er de Goddragen-
de vaders te lezen en in gedachten het Jezusgebed zo te
bidden dat je die woorden als het ware verbindt met het
hart, en om niet dieper te buigen dan je kunt, maar wel
vaak en met gevoel. “Als je naar bed gaat, stel je dan voor
dat je in een kist ligt, wachtend, want “Zie, de bruidegom
komt eraan” (Mattheus 25:6), en je zult geoordeeld wor-
den.” Dat was het soort vader overste waarmee Leonid
ervaring opdeed in geestelijk werk.

In 1801 ontving Leonid de monnikswijding onder de
naam Leo en werd hij gewijd tot dekenmonnik en vervol-
gens tot priestermonnik. Er waren verschillende soorten
cenobieten in het klooster: sommigen waren totaal niet
bij machte hun passies te beteugelen en kwamen met
allerlei verzoeken bij vader Basilius, anderen hielden hun

mond, en slechts enkelen droegen ootmoed in hun hart. Zo gebeurde het een keer dat de broeders die ter gelegenheid van een kerkelijke feestdag de opdracht kregen in het koor te zingen, de dienst weigerden omdat iets hun niet aanstond. Op die manier hoopten zij de vader overste te dwingen aan een paar van hun eisen te voldoen. Maar de abt wilde daar niet aan toegeven en om hen op hun plaats te zetten riep hij vader Leo en een andere broeder op om de feestelijke dienst te zingen. Vader Leo had de hele dag hooi van de boerderij gereden. Hij was moe en bestoft, en stond net op het punt te gaan uitrusten toen hem werd gezegd wat de vader overste wilde. Zonder morren ging hij naar de kerk en samen met zijn metgezel zongen zij de vespers en de metten. Een ander voorval toont vader Leo's grote goedheid. Er was een broeder die in zijn afzondering wanen had gekregen. Op een keer klom hij in de klokkentoren en riep: "Kijk! Zie! Als ik val, val ik niet te pletter, engelen van God zullen mij op handen dragen!" Vader Leo was op dat moment bezig een opgedragen taak te vervullen. Toen hij het verdwaasde geschreeuw van zijn broeder hoorde, liet hij zijn werk in de steek en rende naar de klokkentoren. Hij kon nog net de zoom van het kleed grijpen van zijn gek geworden broeder die over de balustrade hing en naar beneden aan het glijden was. Daar hij sterk genoeg was kon hij de man die in de lucht hing te bungelen vasthouden en voorkomen dat hij naar beneden viel. Vervolgens trok hij hem de klokkentoren in. Vader Leo redde hem niet alleen van de dood, maar droeg ook zorg voor de ziel van zijn broeder, die bijna verloren was gegaan. Hij maakte hem duidelijk dat hij misleid was.

Kloostermuren en zwarte pijpen bevrijden je niet van je passies. Ook duiveltjes kunnen je immers helpen bidden. Zodra de minste gedachte aan uitverkiezing, het minste idee dat jij anders bent dan anderen, zich aandient, bedenken dan dat je al voet hebt gezet op het pad des verderfs. Het persoonlijk voornaamwoord 'Ik', 'Ik', 'Ik' zelf is de

wortel van onze ijdelheid. Is het niet beter om te zeggen: “God hielp mij...”, “Mijn geestelijke vader gaf mij...”? Wat voor vader Leo de aanleiding was om voor een tijdje naar het Cholnsky klooster te gaan is niet bekend. Maar we weten wel dat dit de plek is waar vader Leo zijn toekomstige mentor en leraar schemamonnik⁵ Theodorus ontmoette, een voormalig leerling van de grote spirituele mentor Paisios (Velichkovsky), de vader overste van de Roemeense kloosters. Vele monniken van het Cholnsky klooster vonden baat bij de geestelijke leiding van vader Theodorus, die ervaring had met het ascetische leven en de genade van de Heilige Geest bezat. Maar vader Leo was hem toegedaan met heel zijn ziel.

⁵ Iemand die naar die waardigheid streefde, worstelde gewoonlijk vele jaren in het kloosterleven en vaak werd deze waardigheid pas toegekend aan het einde van het leven van een monnik. Degenen die die staat bereikten brachten de rest van hun leven gewoonlijk in volledige afzondering en stilte door in het klooster of in een speciaal geprepareerde Skite of Hermitage, waar leken zelfs niet naar binnen konden gaan om te bidden.